

applausa exceptus, mox ab historicis qui Caroli tempora attingerent, sæpissime defloratus est. Quorum numerus cum mediæ ævi decursa semper auctus sit, hic antiquissimos tantum eorum et Einhardo cœtaneos, Einhardum Fuldensem qui opus suum circa annum 830 incœpit, chronographum Fontanellensem, Theganum, Anonymum Vitæ Ludovici auctorem, nominasse sufficiat, quorum tres Caroli

Vitam exscripsisse, Theganum eam saltem imitatum esse, pro explorato habemus. Sæculo nono medio Ruodolfus Fuldensis monachus in Historia translationis sancti Alexandri plurima inde mutuatus est; Arnulfo rege, poetam Saxonem Vitam versibus expressisse, et sæculo duodecimo Radevicum in Fridrico imperatore depingendo eam præ oculis habuisse, jam antea viri docti monuerant.

EINHARDI PRÆFATIO

IN VITAM BEATI CAROLI MAGNI.

(Pertz, Monumenta Germaniæ historica.)

Vitam et conversationem, et ex parte non modica **B** res gestas ¹ domni et ² nutritoris ³ mei Karoli, excellentissimi et merito famosissimi regis, postquam scribere animus tulit, quanta potui brevitate complexus sum; operam impendens, ut de his quae ad meam notitiam pervenire potuerunt, nihil omitterem, neque prolixitate narrandi nova quaeque ⁴ fastidientium animos offenderem; si tamen ⁵ hoc ullo modo vitari potest, ut nova scriptione ⁶ non offendantur, qui vetera et a viris doctissimis atque disertissimis confecta monumenta ⁷ fastidiunt. Et quanquam ⁸ plures esse non ambigam, qui otio ac litteris dediti, statum aevi praesentis non arbitrentur ita negligendum, ut omnia penitus quae nunc sunt, velut nulla memoria digna, silentio atque oblivione tradantur, potiusque velint, amore diuturnitatis illecti, aliorum praecleara **C** facta qualibuscunque scriptis inserere, quam sui nominis famam posteritatis memoriae nihil scribendo subtrahere, tamen ⁹ ab hujusmodi scriptione non existimavi temperandum, quando mihi conscius eram, nullum ea veracius quam me scribere posse, quibus ipse interfui, quaeque praesens oculata, ut dicant ¹⁰, fide cognovi, et utrum ab alio scriberentur necne, liquido scire non potui ¹¹. Satiusque judicavi eadem cum aliis velut communiter litteris mandata memoriae posterorum tradere, quam regis excellentissimi, et omnium suorum ¹² optate maximi, clarissimam ¹³ vitam et egregios atque moderni temporis hominibus vix imitabiles actus pati oblivionis tenebris aboleri. Suberat et alia non irrationabilis, ut opinor, causa, quae vel sola sufficere posset, ut me ad haec scribenda **D**

compelleret, nutrimentum videlicet in me impensum, et perpetua, postquam in aula ejus conversari coepi, cum ipso ac liberis ejus amicitia; qua me ita sibi devinxit, debitoremque tam vivo quam mortuo constituit, ut merito ingratus videri et judicari possem, si tot beneficiorum in me collatorum ¹⁴ immemor, clarissima et illustrissima hominis optime ¹⁵ de me meriti gesta silentio praeterirem, patererque vitam ejus, quasi qui nunquam vixerit, sine litteris ac debita laude manere ¹⁶. Cui scribendae atque explicandae non meum ingeniolum, quod exile et parvum, immo paene ¹⁷ nullum est, sed Tullianam par erat desudare facundiam. En tibi librum, praeclarissimi et maximi viri memoriam continentem, in quo praeter illius facta non est quod admireris, nisi forte, quod homo ¹⁸ barbarus et in Romana locutione perparum exercitatus, aliquid me decenter aut commode Latine scribere posse, putaverim, atque in tantam impudentiam proruperim, ut illud Ciceronis putarem contemnendum, quod in primo Tusculanarum libro ¹⁹, cum de Latinis scriptoribus loqueretur, ita dixisse legitur: *Mandare quemquam, inquit, litteris cogitationes suas, qui eas nec disponere nec illustrare possit, nec delectatione aliqua allicere lectorem, hominis est intemperanter abutentis et otio et litteris.* Poterat quidem haec oratoris egregii sententia me a scribendo deterrere, nisi animo praemeditatum haberem, hominum judicia potius experiri, et scribendo ²⁰ ingenioli mei periculum facere, quam tanti viri memoriam, mihi parcendo, praeterire.

VARIANTES LECTIONES.

¹ modica gestas ² b. m. gesta ² c. 3. ³ d. et deest ³ b. ⁴ et n. m. deest ³. ⁵ n. q. deest ² c. ⁶ off. licet hoc ³. ⁷ descriptione ² b. 3. ⁸ monumenta omnes praeter ². 3 b. 8. 11 b. 11 c. B ² b. ⁹ quamvis ⁴ b. 7. 8. 8 b. 11 c? ¹⁰ tamenque ². ¹¹ ferunt ³ c. ¹² debui ⁶. ¹³ deest ³. clarissimi ³ c. 6. ¹⁴ cumulatorum ⁶. ¹⁵ optimi corr. optime ². optimi ² b. 3. 3 b. c. B ² b. ¹⁶ remanere ⁶ b. 7. 11 b. c. d. ¹⁷ deest ³. ¹⁸ et haec sc. 5. 6. 6 b. 7. 8. 11. 11 b. c. d. 15.

NOTÆ.

^a L. e. Germanus; Cf. Suetonii Caligul. c. 47.

^b Cap. 3. SCHMUCKE.